

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาประเภทการแบ่งตามลักษณะข้อมูล เป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาบทบาทของญาติผู้ดูแล ความต้องการความรู้ ทักษะและบริการสำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่บ้าน กรณีศึกษาญาติผู้ดูแลของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ามารับการรักษาในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งผู้ศึกษามีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบอ้างอิงในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Survey) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างให้ญาติผู้ดูแลของผู้ป่วยสูงอายุเป็นผู้ตอบ โดยมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามก่อนจนเป็นที่ยอมรับ จึงจะดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างมีแบบแผน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ามารับการรักษาในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลราชวิถี โดยการสุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2551, น. 150) เนื่องจากสถิติของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ามารับการรักษาในหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลราชวิถีในหนึ่งปีที่ผ่านมา มีจำนวนเฉลี่ยเดือนละ 835 ราย เมื่อเทียบกับตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane สำหรับขนาดประชากรระหว่าง 800-850 คน ต้องเก็บตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 260-265 คน ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 265 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด เครื่องมือมีทั้งหมด 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ ประเภทของการเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุ ระดับความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุที่กลุ่มตัวอย่างต้องดูแล และภาวะการเจ็บป่วยของผู้ป่วยสูงอายุที่กลุ่มตัวอย่างดูแล ซึ่งเป็นลักษณะคำถามที่ให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของญาติผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุในครอบครัว ให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย ✓ หลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็น จำนวน 26 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีการตอบคือ ไม่ได้ทำให้ ทำให้บ้าง และทำให้ทั้งหมด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการความรู้ และทักษะในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่บ้าน ให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย ✓ หลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็น จำนวน 34 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีการตอบคือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับบริการด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และอื่นๆ สำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่บ้าน ให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย ✓ หลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็น จำนวน 16 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีการตอบคือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของญาติผู้ดูแลต่อบริการของหน่วยงานทางการแพทย์ ให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย ✓ หลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็น จำนวน 3 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีการตอบคือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ส่วนคำถามปลายเปิดเป็นการให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

การทดสอบเครื่องมือ

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามทดสอบกับญาติผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลราชวิถี จำนวน 30 ชุด โดยแบ่งออกเป็นหอผู้ป่วยอายุรกรรม จำนวน 15 ชุด และหอผู้ป่วยศัลยกรรมจำนวน 15 ชุด ด้วยตัวเอง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความเชื่อมั่น ด้วยโปรแกรม SPSS ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8927 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามระเบียบและขั้นตอนการวิจัยในคน ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมโรงพยาบาลราชวิถี ดังนี้

1.1 ติดต่อขอความร่วมมือ จากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อทำหนังสือขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชวิถี ในการทำการศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูลกับญาติผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยใน ลงวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2553

1.2 นำหนังสือจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปยื่นให้กับผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชวิถีด้วยตนเอง

1.3 หลังจากได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการแล้วนำหนังสืออนุมัติพร้อมเค้าโครงวิทยานิพนธ์และแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด ไปยื่นเพื่อขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยโรงพยาบาลราชวิถี (การประชุมพิจารณาและรับรองโครงการวิจัย ของคณะกรรมการ จัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง) และได้ผ่านการพิจารณาและรับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยโรงพยาบาลราชวิถี เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2553

1.4 จากนั้นคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยโรงพยาบาลราชวิถี ได้เสนอผลการพิจารณาและรับรอง ต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชวิถี เพื่ออนุมัติและประกาศแจ้งเวียนเจ้าหน้าที่หอผู้ป่วยต่างๆ ทราบและให้ความร่วมมือในการดำเนินการเก็บข้อมูล ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2553

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Pre-test) และผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้ในการสอบถามกับญาติผู้ดูแลที่ต้องดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ามารับการรักษาในหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลราชวิถี ระหว่างวันที่ 29 มกราคม-28 กุมภาพันธ์ 2553 จำนวน 265 คน โดยมีการเลือกญาติผู้ดูแลของผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ามารับการรักษา ตามลำดับการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของผู้ป่วยสูงอายุโดยการประสานข้อมูล และวันเวลา ที่เข้ารับการรักษาจากสำนักงานผู้ป่วยใน โรงพยาบาลราชวิถี และได้เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science หรือ SPSS) ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่

1. การใช้ตารางแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean)
3. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard-Deviation)
4. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ F-test กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. การทดสอบความแตกต่างด้วยการจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons) โดยวิธีการของ Scheffe' ซึ่งรายละเอียดของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษา มีดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 ส่วนที่สอบถามข้อมูล ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินในการวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้คะแนน เป็น 2 แบบ ดังนี้

5.2.1 ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของญาติผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุในครอบครัว ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ จำนวน 26 ข้อ ให้คะแนนดังนี้

ไม่ได้ทำให้	0	คะแนน
ทำให้บ้าง	1	คะแนน
ทำให้ทั้งหมด	2	คะแนน

- การกำหนดค่าของค่าเฉลี่ยใช้แบบ 3 ระดับ

$$\text{พิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \quad \text{แทนค่า} \quad \frac{2-0}{3} \\ = 0.67$$

- เกณฑ์การให้คะแนน

ต่ำ/ไม่ได้ทำให้ เท่ากับ 0 คะแนน เกณฑ์ในการวัด 0.00-0.67
ปานกลาง/ทำให้บ้าง เท่ากับ 1 คะแนน เกณฑ์ในการวัด 0.68-1.35
สูง/ทำให้ทั้งหมด เท่ากับ 2 คะแนน เกณฑ์ในการวัด 1.36-2.02

5.2.2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการความรู้ ทักษะ และบริการสำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่บ้าน รวมถึงความคาดหวังของญาติผู้ดูแลต่อบริการของหน่วยงานทางการแพทย์จำนวน 53 ข้อ ให้คะแนนดังนี้

น้อยที่สุด	1	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
มาก	4	คะแนน
มากที่สุด	5	คะแนน

- การกำหนดค่าของค่าเฉลี่ยใช้แบบ 5 ระดับ

$$\text{พิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \quad \text{แทนค่า} \quad \frac{5-1}{5} \\ = 0.80$$

- เกณฑ์การให้คะแนน

ต่ำที่สุด/น้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน	เกณฑ์ในการวัด 1.00-1.80
ต่ำ/น้อย	เท่ากับ 2 คะแนน	เกณฑ์ในการวัด 1.81-2.60
ปานกลาง/สูง	เท่ากับ 3 คะแนน	เกณฑ์ในการวัด 2.61-3.40
สูง/มาก	เท่ากับ 4 คะแนน	เกณฑ์ในการวัด 3.41-4.20
สูงมาก/มากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน	เกณฑ์ในการวัด 4.21-5.00

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการความรู้ ทักษะและบริการ
สำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่บ้าน : กรณีศึกษาญาติผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ามารับการรักษาในหอผู้ป่วย
ในโรงพยาบาลราชวิถี ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics)
ประกอบตารางข้อมูลทางสถิติ